

ΝΟΜΟΣ 1483/1984

Προστασία και διευκόλυνση των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις -Τροποποιήσεις και βελτιώσεις εργατικών νόμων

(ΦΕΚ 153 Α' / 8.10.1984)

Άρθρο 1

Έκταση εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού εφαρμόζονται στους εργαζόμενους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ή σχέση έμμισθης εντολής, σε επιχειρήσεις ή εκ μεταλλεύσεις. Αφορούν τους εργαζόμενους και των δύο φύλων, που έχουν υποχρεώσεις προς εξαρτώμενα από αυτούς παιδιά ή άλλα μέλη της οικογένειάς τους που έχουν ανάγκη τις φροντίδες ή την υποστήριξη τους, ώστε να διευκολύνεται η προετοιμασία τους για την είσοδο στην απασχόληση, η διατήρηση της, καθώς και επαγγελματική τους εξέλιξη.

2. Δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις αυτές στους απασχολούμενους:

α) Στο δημόσιο, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, με οποιαδήποτε σχέση, β) Στη ναυτική εργασία.

Άρθρο 2

Εξαρτώμενα μέλη

Στην έννοια του όρου του προηγούμενου άρθρου «εξαρτώμενα παιδιά ή άλλα μέλη της οικογένειας που έχουν ανάγκη για φροντίδες ή υποστήριξη» περιλαμβάνονται: α) Τα μέχρι 16 ετών παιδιά, φυσικά ή υιοθετημένα, εφόσον οι γονείς έχουν την επιμέλεια τους,

β) τα παιδιά που είναι πάνω από 16 ετών, αλλά που έχουν αποδεδειγμένη ανάγκη από ειδικές φροντίδες, για λόγους βαριάς ή χρόνιας ασθένειας ή αναπηρίας, εφόσον οι γονείς έχουν την επιμέλεια τους,

γ) ο ή η σύζυγος, εφόσον για λόγους οξείας, βαριάς ή χρόνιας ασθένειας ή αναπηρίας δεν μπορεί να αυτοεξυπηρετηθεί,

δ) οι γονείς και οι άγαμοι αδελφοί και αδελφές που για λόγους οξείας, βαριάς ή χρόνιας ασθένειας ή αναπηρίας ή ηλικίας, δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν, εφόσον ο εργαζόμενος έχει τη φροντίδα τους και το ετήσιο εισόδημα τους δεν είναι μεγαλύτερο από το ετήσιο εισόδημα του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη που αμειβεται με το γενικό κατώτατο όριο ημερομισθίου που ισχύει κάθε φορά, υπολογιζόμενο με 25 ημερομίσθια το μήνα.

Άρθρο 3

Αποδεικτικά στοιχεία

1. Η ασθένεια ή η αναπηρία των προσώπων του άρθρου 2 αποδεικνύεται με πρόσφατη ιατρική γνωμάτευση νοσηλευτικού ιδρύματος (νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας), η οποία θεωρείται από το διευθυντή γιατρό της σχετικής κλινικής του ιδρύματος, ή γνωμάτευση γιατρού του ασφαλιστικού φορέα στον οποίο υπάγονται τα πρόσωπα αυτά.

2. Το ετήσιο εισόδημα των εξαρτωμένων μελών της περίπτωσης δ' του προηγούμενου άρθρου, αποδεικνύεται με σχετική βεβαίωση α) της οικονομικής εφορίας που υπάγονται αυτά τα μέλη β) του ασφαλιστικού φορέα από τον οποίο συνταξιοδοτούνται ή επιδοτούνται ή γ) της αρμόδιας αρχής σε περίπτωση που είναι άπορα. Η βεβαίωση αυτή αναφέρεται στο εισόδημα του προηγούμενου έτους, ισχύει για το ημερολογιακό έτος έκδοσης της και προσκομίζεται από τον ενδιαφερόμενο εργαζόμενο στον εργοδότη του, όταν ζητήσει την άδεια του άρθρου 7 του νόμου αυτού.

Άρθρο 4

Απαγόρευση διάκρισης

Απαγορεύεται κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση σε βάρος των εργαζομένων του άρθρου 1 παρ. 1, που αναφέρεται στην είσοδο τους στην απασχόληση, στη διατήρηση της και στην επαγγελματική τους εξέλιξη.

Άρθρο 5

Γονική άδεια ανατροφής

1. Ο γονέας που έχει τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 1 και εργάζεται σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση που απασχολεί τουλάχιστον εκατό (100) άτομα, εάν; α) έχει συμπληρώσει ένα (1) χρόνο εργασίας στον ίδιο εργοδότη και β) ο άλλος γονέας εργάζεται έξω από το σπίτι, δικαιούται να λάβει γονική άδεια ανατροφής του παιδιού, στο χρονικό διάστημα από τη λήξη της άδειας μητρότητας μέχρις ότου το παιδί συμπληρώσει ηλικία δυόμιση (2 ½) ετών. Η άδεια αυτή είναι χωρίς αποδοχές, η διάρκεια της μπορεί να φθάσει έως τρεις (3) μήνες για κάθε γονέα και δίνεται από τον εργοδότη, με βάση τη σειρά προτεραιότητας των αιτήσεων των ενδιαφερομένων δικαιούχων, μέχρι να καλυφθεί ποσοστό 8% του συνόλου των απασχολούμενων στην επιχείρηση για κάθε ημερολογιακό έτος.

2. Το δικαίωμα της παραγράφου 1 το έχουν και εργαζόμενοι που έχουν υιοθετήσει παιδί.

3. Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων παιδιών το δικαίωμα των γονέων είναι αυτοτελές για το καθένα από αυτά, εφόσον από τη λήξη της άδειας που δόθηκε για το προηγούμενο παιδί μεσολάβησε ένας (1) χρόνος πραγματικής απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη.

4. Αν και οι δύο γονείς απασχολούνται με τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 αυτού του άρθρου, αποφασίζουν με κοινή συμφωνία, κάθε φορά, ποιος από τους δύο θα κάμει πρώτος χρήση αυτού του δικαιώματος και για πόσο χρονικό διάστημα.

Σε περίπτωση διάστασης ή διαζυγίου ή χηρείας ή γέννησης τέκνου εκτός γάμου τη γονική άδεια και μέχρι 6 μήνες δικαιούται ο γονέας που έχει την επιμέλεια του παιδιού.

5. Μετά τη λήξη της γονικής άδειας ανατροφής ο εργαζόμενος δικαιούται να επανέλθει στην εργασία του, στην ίδια ή σε παρόμοια θέση, η οποία δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να είναι κατώτερη από αυτήν που είχε πριν λάβει τη γονική άδεια ανατροφής.

Άρθρο 6

Ασφαλιστικά δικαιώματα

1. Ο εργαζόμενος γονέας, που λαμβάνει γονική άδεια ανατροφής, έχει κατά το χρονικό διάστημα της απουσίας από την εργασία του, πλήρη ασφαλιστική κάλυψη από τον ασφαλιστικό του φορέα, υποχρεούται όμως, να καταβάλλει ολόκληρη την ασφαλιστική εισφορά, εργατική και εργοδοτική, που αντιστοιχεί σ' αυτό το διάστημα.

2. Ο χρόνος της παραγράφου 1 λαμβάνεται υπόψη τόσο για την θεμελίωση του ασφαλιστικού δικαιώματος, όσο και για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης.

Άρθρο 7

Άδεια απουσίας για ασθένεια εξαρτωμένων μελών

Οι εργαζόμενοι της παραγράφου 1 του άρθρου 1, εφόσον έχουν πλήρη απασχόληση, δικαιούνται, ανεξάρτητα από δικαιώματα που παρέχονται από άλλες διατάξεις, να λαμβάνουν, με αίτηση τους, άδεια χωρίς αποδοχές από τον εργοδότη τους που δεν θα είναι μεγαλύτερη από έξι (6) εργάσιμες ημέρες, κάθε ημερολογιακό έτος σε περίπτωση ασθένειας εξαρτωμένων παιδιών ή άλλων μελών της οικογένειας όπως αυτά προσδιορίζονται στο άρθρο 2. Η άδεια αυτή είναι δυνατό να χορηγείται εφάπαξ ή τμηματικά και αυξάνεται σε οκτώ (8) εργάσιμες ημέρες, εάν ο δικαιούχος προστατεύει δύο παιδιά και σε δέκα (10) ημέρες, εάν προστατεύει περισσότερα από δύο.

Σε περίπτωση που οι δικαιούχοι είναι σύζυγοι η άδεια αυτή χορηγείται στον καθένα από αυτούς χωριστά.

Άρθρο 8

Μειωμένο ωράριο

1. Οι γονείς που εργάζονται με τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 1 σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση που απασχολεί τουλάχιστον πενήντα (50) άτομα και έχουν παιδιά με πνευματική, ψυχική ή σωματική αναπηρία, μπορούν

να ζητήσουν να μειωθεί το ωράριο εργασίας τους κατά μία ώρα την ημέρα, με ανάλογη περικοπή των αποδοχών τους.

2. Η πνευματική, ψυχική ή σωματική αναπηρία του παιδιού καθώς και ο καταλληλότερος για τη φροντίδα του παιδιού γονέας ορίζεται με την ιατρική γνωμάτευση, που προβλέπεται από την παράγραφο 1 του άρθρου 3.

Άρθρο 9 **Άδεια απουσίας**

1. Οι εργαζόμενοι, που αναφέρονται στο άρθρο 7, που έχουν παιδιά ηλικίας μέχρι 16 ετών, τα οποία παρακολουθούν μαθήματα στοιχειώδους ή μέσης εκπαίδευσης, δικαιούνται να απουσιάζουν ορισμένες ώρες ή ολόκληρη την ημέρα από την εργασία τους μέχρι τη συμπλήρωση τεσσάρων (4) εργασίμων ημερών κάθε ημερολογιακό έτος, με άδεια του εργοδότη, για να επισκεφθούν το σχολείο των παιδιών τους, με σκοπό την παρακολούθηση της σχολικής τους επίδοσης.

2. Η άδεια απουσίας χορηγείται στον ένα από τους δύο γονείς. Αν και οι δύο γονείς απασχολούνται με τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 αυτού του άρθρου, αποφασίζουν με κοινή συμφωνία, κάθε φορά, ποιος από τους δύο θα κάνει χρήση αυτού του δικαιώματος και για πόσο χρονικό διάστημα που πάντως δεν μπορείσαν ολικά και για τους δύο γονείς να υπερβαίνει τη διάρκεια που ορίζεται στην παρ. 1.

Άρθρο 10 **Δικαίωμα με πλήρη απασχόληση**

Οι εργαζόμενοι, που έχουν από την πρόσληψη τους ή μεταγενέστερα συμφωνία, γραπτή ή προφορική, με τον εργοδότη τους να απασχολούνται για λόγους οικογενειακών υποχρεώσεων με μειωμένο ωράριο, έχουν δικαίωμα να αναλάβουν εργασία ή να επανέλθουν, με αίτηση τους, σε απασχόληση με πλήρες ωράριο, εάν υπάρχει κενή θέση, ανεξάρτητα εάν εξακολουθούν οι περιστάσεις που τους ανάγκασαν να εργάζονται με μειωμένο ωράριο.

Άρθρο 11 **Προγραμματισμός αδειών**

Οι εργοδότες οι οποίοι απασχολούν εργαζομένους, που προστατεύουν προσωπα των περιπτώσεων α' και β' του άρθρου 2, υποχρεούνται κατά τον προγραμματισμό του χρόνου χορήγησης των ετήσιων αδειών απουσίας του προσωπικού τους να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των εργαζομένων της κατηγορίας αυτής.

Άρθρο 12 **Βρεφοπαιδικομικοί σταθμοί**

1. Βιομηχανικές επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις με προσωπικό πάνω από τριακόσια (300) άτομα υποχρεούνται κατά την ανέγερση των κτιριακών τους εγκαταστάσεων να προβλέπουν επαρκή και κατάλληλο χώρο για την στέγαση βρεφοπαιδικομικού σταθμού, που να καλύπτει τις ανάγκες των εργαζομένων σ' αυτές. Για την καταλληλότητα της περιοχής όπου πρέπει να ιδρυθεί βρεφοπαιδικομικός σταθμός αποφαινεται με σχετική γνωμάτευση της η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

2. Αμφισβητήσεις για την έκταση της εφαρμογής των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου επιλύονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Ανώτατου Συμβουλίου Εργασίας, κατόπιν προσφυγής των ενδιαφερομένων μερών ή σχετικής αναφοράς του αρμόδιου Επιθεωρητή Εργασίας.

Άρθρο 13 **Χρόνος απουσίας**

Ο χρόνος απουσίας των εργαζομένων από την εργασία τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5, 7 και 9, λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για τον υπολογισμό των αποδοχών τους, για τη χορήγηση της ετήσιας και κανονικής άδειας απουσίας και του επιδόματος άδειας, καθώς και για τον υπολογισμό της αποζημίωσης σε περίπτωση απόλυσης τους.

Άρθρο 14

Λύση σχέσης εργασίας

Οι οικογενειακές υποχρεώσεις των εργαζομένων της παρ. 1 του άρθρου 1 δεν αποτελούν λόγο καταγγελίας της σχέσης εργασίας τους.

Άρθρο 15

Προστασία της μητρότητας

1. Απαγορεύεται και είναι απόλυτα άκυρη η καταγγελία της σχέσης εργασίας εργαζομένης από τον εργοδότη της, τόσο κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της όσο και για το χρονικό διάστημα ενός έτους μετά τον τοκετό ή κατά την απουσία της για μεγαλύτερο χρόνο, λόγω ασθένειας που οφείλεται στην κύηση ή τον τοκετό, εκτός εάν υπάρχει σπουδαίος λόγος για καταγγελία,

Ως σπουδαίος λόγος δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να θεωρηθεί ενδεχόμενη μείωση της απόδοσης της εργασίας της εγκύου που οφείλεται στην εγκυμοσύνη.

3. Ο Νόμος 1302/1982 (ΦΕΚ 133 τ. Α), ο Νόμος 1414/84 (ΦΕΚ 10 τ. Α), όπως και κάθε διάταξη που αναφέρεται στην προστασία της μητρότητας εφαρμόζεται και στους εργαζομένους με σχέση έμμισθης εντολής.

Άρθρο 16

Ευνοϊκότερες ρυθμίσεις

Ρυθμίσεις σχετικά με τα δικαιώματα που παρέχονται στους εργαζόμενους από τις διατάξεις του κεφαλαίου αυτού, οι οποίες προβλέπονται σε συμφωνίες εργαζομένων και εργοδοτών ή σε συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή διαιτητικές αποφάσεις, υπερσχύουν, εάν είναι ευνοϊκότερες.

Άρθρο 17

Διοικητικές κυρώσεις

1. Ο εργοδότης που παραβαίνει τις διατάξεις του κεφαλαίου αυτού τιμωρείται με πρόστιμο από 10.000 δρχ. έως 100.000 δρχ. Το πρόστιμο επιβάλλεται με αιτιολογημένη πράξη του αρμόδιου επιθεωρητή εργασίας και εισπράττεται υπέρ της Εργατικής Εστίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΕΔΕ.

2. Ο εργοδότης δικαιούται να προσφύγει σε πρώτο και δεύτερο βαθμό στα παρκτικά διοικητικά δικαστήρια.

3. Οι παραπάνω διαφορές διέπονται από τον Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας, όπως ισχύει.

Άρθρο 18

Εξουσιοδοτικές διατάξεις

1. Με προεδρικά διατάγματα, ύστερα από κοινή πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Εργασίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, οι διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού μπορεί να επεκτείνονται σταδιακά, προσαρμοζόμενες ανάλογα, στο δημόσιο, στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τα άλλα ΝΠΔΔ ή και σε άλλους κλάδους οικονομικούς δραστηριότητας.

2. Με αποφάσεις του Υπουργού Εργασίας, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Ανώτατου Συμβουλίου Εργασίας, μπορεί:

α) Να αυξάνονται τα χρονικά διαστήματα απουσίας των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, στο άρθρο 7 και στην παράγραφο 1 του άρθρου 9, καθώς και το ποσοστό των δικαιούχων της παρ. 1 του άρθρου 5.

β) Να επεκτείνεται η ισχύς των διατάξεων των άρθρων 5, 8 και 12 σε επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα άτομα από όσα προβλέπονται στα άρθρα αυτά.

γ) Να καθορίζονται ειδικότερα, να διευρύνονται ή να περιορίζονται τα αποδεικτικά στοιχεία που προβλέπονται στις διατάξεις αυτού του κεφαλαίου.

3. Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών, Εργασίας και Υγείας και Πρόνοιας καθορίζονται ο φορέας που θα καλύπτει τις δαπάνες ανέγερσης των κτιριακών εγκαταστάσεων για τη στέγαση του βρεφοπαιδοκομικού σταθμού, οι δαπάνες λειτουργίας του, το κτιριολογικό πρόγραμμα και οι τεχνικές προδιαγραφές καθώς και η οργάνωση του βρεφονηπιακού σταθμού.

Άρθρο 22

Χρονικά όρια λειτουργίας φαρμακείων κ.λ.π

1. Τα χρονικά όρια λειτουργίας των φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, ο αριθμός των φαρμακείων που δημερεύουν και διανυκτερεύουν, η σειρά δημέρευσης και διανυκτέρευσης (μερική ή ολική) αυτών καθώς και οι περιπτώσεις και οι λόγοι απαλλαγής των φαρμακοποιών από την υποχρέωση δημέρευσης και διανυκτέρευσης καθορίζονται με απόφαση του οικείου νομάρχη ύστερα από γνώμη των οικείων οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών, όπου υπάρχουν τέτοιες οργανώσεις. Προκειμένου για το Νομό Αττικής οι ανωτέρω αρμοδιότητες ασκούνται από το Νομάρχη Αττικής.

2. Το προσωπικό των φαρμακείων που εργάζεται κατά το χρόνο δημέρευσης ή διανυκτέρευσης τουλάχιστον επί πέντε ώρες δικαιούται πλήρη ανάπαυση την επόμενη ημέρα. Το τμήμα του χρόνου εργασίας που παρέχεται σε δημέρευση ή διανυκτέρευση και που δεν συμψηφίζεται με το χρόνο της ανάπαυσης του προηγούμενου εδαφίου θεωρείται ως υπερωριακή εργασία και εφαρμόζονται γι' αυτό οι ισχύουσες διατάξεις για την αμοιβή της υπερωριακής εργασίας.

3. Οι πίνακες δημέρευσης και διανυκτέρευσης των φαρμακείων συντάσσονται με την φροντίδα και ευθύνη του οικείου φαρμακευτικού συλλόγου.

4. Σε κάθε φαρμακείο πρέπει να αναρτάται με ευθύνη του καταστηματάρχη πίνακας των φαρμακείων που δημερεύουν και διανυκτερεύουν.

«5. Από τις ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων αυτού του άρθρου, όσο αφορά τα χρονικά όρια λειτουργίας των φαρμακείων, εξαιρούνται τα φαρμακεία που βρίσκονται στους διεθνείς κρατικούς αερολιμένες, τα οποία μπορούν να λειτουργούν συνεχώς, χωρίς περιορισμό, όλο το 24ωρο και καθ' όλο το έτος».

(Η παρ. 5 προστέθηκε με τη διάταξη του άρθρου 41 περ.β' του Ν. 1892/1990).

Άρθρο 26

Καταργούμενες διατάξεις

Οι διατάξεις της παραγρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 1082/1980 «περί τροποποιήσεως κ.λπ. ενίων εργατικών νόμων κ.λπ.» (ΦΕΚ 250/Α/29.10.1980) καταργούνται.

Άρθρο 27

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως εκτός των περιπτώσεων που ορίζεται διαφορετικά στα επί μέρους άρθρα του.

Αθήνα, 5 Οκτωβρίου 1984